

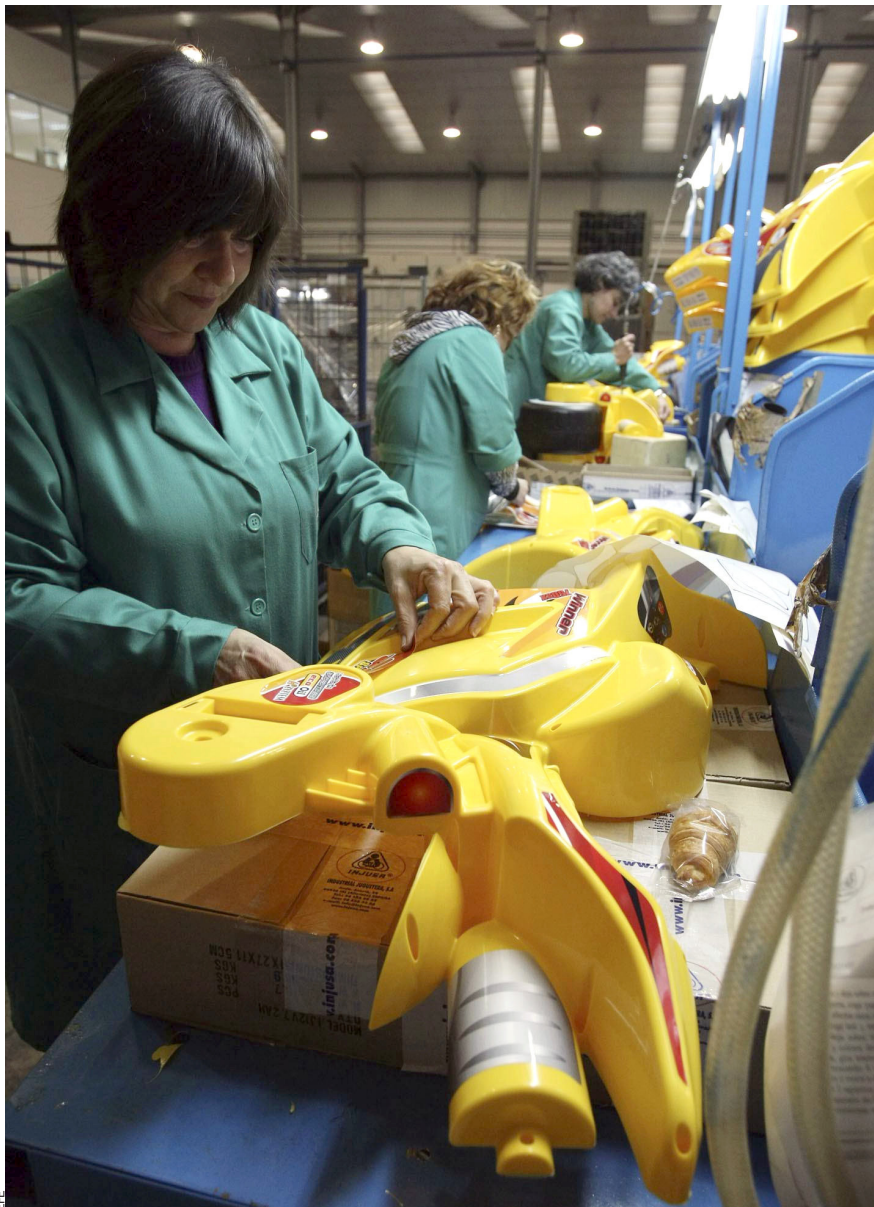
Un futur per a la indústria del sud

Als anys vuitanta, la indústria representava un terç de l'activitat econòmica a la demarcació d'Alacant; ara només significa el 15 per cent. Els sectors del calcer, el marbre, el joguet, el tèxtil i el torró necessiten una reindustrialització.

PERE ROSTOLL

“Fa uns anys només, teníem fins a 23 línies de producció, ara en resten quatre i molts espais de la fàbrica a fosques”, explica de forma gràfica un important empresari alacantí dedicat al disseny i la fabricació de joguines. Una declaració que, lluny de referir-se a un cas concret, exemplifica amb claredat i contundència el canvi que ha experimentat al llarg dels darrers anys el decadent model productiu d'Alacant. Un seguit de sectors econòmics tradicionals ubicats històricament a les comarques del sud del País Valencià, en la darrera dècada han patit un procés de destrucció, llarg però implacable, i això ha col·locat en un escenari cada vegada més delicat el calcer, el marbre, les joguines, el tèxtil o les empreses agroalimentàries lligades al torró de Xixona i a l'activitat agrícola. Els primers anys del segle XXI, el procés de deslocalització de la producció –iniciat abans– i la bombolla immobiliària exerciren un paper clau en aquest enderrocament del model clàssic de l'economia alacantina. La construcció era la fórmula que molts empresaris convertits en especuladors, i animats per un model polític-econòmic que afavoria l'urbanisme salvatge i la rajola, havien adoptat per tal d'obtenir beneficis milionaris ràpidament sense gaire esforç. Els diners es concentraren en la construcció i, a la fi, la crisi situà definitivament a les portes de la fallida un teixit empresarial que, a hores d'ara, no obstant això, tracta de reviscolar amb l'exportació (el mercat intern està paralitzat amb l'atur i la devaluació de sous) i que només sobreviu lligat, en molts casos, a l'economia submergida.

Les indústries tradicionals –amb un nombre de treballadors mitjà o petit– sempre han estat el pulmó econòmic al sud valencià. La gran indústria, fa quinze anys, va moure fitxa per posar fi a la competència. I la deslocalització va rematar la faena: traslladar la producció

El sector del joguet es reorienta ara cap a les exportacions perquè el mercat interior està aturat. “Fa uns anys teníem 23 línies de producció –diu un empresari–, ara en tenim quatre”.

a la Xina era la fórmula per a limitar els costos i alliberar diners i doncs diversificar el negoci; això sí, orientant-lo normalment cap a l'activitat immobiliària: construcció de grans promocions d'habitatges i segona residència. La dècada dels vuitanta, un terç de l'activitat econòmica de les comarques d'Alacant tenia com a origen els sectors industrials. Avui, però, aquest percentatge ha quedat reduït al 15%, inferior al de Grècia –el país d'Europa més afectat per la crisi– o Luxemburg. Els empresaris, amb el vist-i-plau dels polítics valencians, lligaren el seu futur a la producció fora d'Alacant i als diners fàcils de la construcció. Amb la crisi a sobre, el llast que havia originat el negoci immobiliari acabà afonant les empreses –vora 50.000 des que s'inicia la recessió econòmica– i va impedir, alhora, reactivar l'activitat de moltes societats lligades als sectors tradicionals, els quals, a més a més, havien quedat oblidats en els pressupostos de la Generalitat Valenciana que, any rere any, redueixen, com per exemple en les partides de l'any 2013, els diners dedicats a l'estímul d'aquesta activitat.

Mantenir una indústria potent, potser, hauria estat una via fonamental per a intentar resistir l'impacte de la crisi econòmica en millors condicions. Un assalariat dels sectors tradicionals de l'economia alacantina generava, al mateix temps, tres o quatre llocs de treball en les indústries auxiliars. Això, combinat amb l'exportació, podria haver atorgat un marge de confiança per a fer més *suau* la caiguda de la xifra de negoci. Però, a hores d'ara, l'escenari és molt diferent: l'aposta dels empresaris alacantins –la construcció– s'ha enfonsat, els sectors industrials tradicionals malviuen –més d'una quarta part del negoci treballa en l'economia submergida– i només el turisme, arran de l'empenta del mercat anglès i mirant ara cap a l'est d'Europa, albira el futur amb un cert optimisme. Hi ha alternatives per a tractar de superar la crisi i intentar capgirar aquestes dades negatives? S'han pres decisions polítiques per a generar condicions que afavorisquen que les empreses de la indústria tradicional mantinguen les seues línies de negoci a les nostres comarques? No hi ha, malauradament, una resposta clara. Al contrari, hi ha incertesa, deixadesa institucional d'un

El calcer està molt concentrat a Elx, Elda i, a menys escala, a Villena, mentre que el joguet és a l'Alcoià i la Foia de Castalla; el torró, a Xixona, i el marbre, a les Valls del Vinalopó.

govern valencià que es mostra incapaç d'oferir iniciatives i solucions disperses. Cadascú fa la guerra pel seu costat. Aquesta és la realitat. Les exportacions són, a hores d'ara, l'única opció possible per a afavorir una milloria dels balanços de les empreses. I, de fet, els sectors tradicionals amb més vocació exportadora són els que encara, malgrat la crisi, es mouen en xifres positives. Tots, però, coincideixen a reclamar plans d'estímul per a reactivar el mercat intern i exigeixen més vies de finançament, tancades arran de la crisi i de la pèrdua de Caja Mediterráneo (CAM), el principal instrument financer que tenien els empresaris alacantins, intervinguda pel FROB com a símbol de mala gestió i de la impotència de la Generalitat Valenciana. Com estan intentant salvar les empreses de la indústria tradicional alacantina aquesta situació que posa en perill, fins i tot, la seua supervivència?

Calcer. Ara com ara, és el sector que, tal vegada, podria salvar la situació econòmica en millors condicions. Abans de la crisi, va intentar consolidar i obrir nous mercats internacionals. I això li ha *salvat* en gran mesura la seua xifra de negoci. La venda al mercat interior i a l'Estat espanyol està pràcticament paralytzada. Ha tancat, però, el 2012 amb un creixement de les exportacions del 10%, xifres més moderades que abans d'iniciar-se la crisi al final de l'any 2007. La producció del 2011, darrera dada disponible, arribà a

94,8 milions de parells de sabates per valor de 1.572 milions d'euros. És un sector industrial amb un fort impacte de l'economia submergida i concentrat a vendre en mercats internacionals, especialment en països de fora d'Europa. Bé que moderat, està patint un procés de *relocalització* de la producció que té com a epicentres les ciutats d'Elx i Elda i, en una mesura més limitada, el municipi de Villena.

Marbre. És el gran sector econòmic de la comarca de les Valls del Vinalopó, amb una dependència total i absoluta de la construcció. Per això, i igual que passa amb el calcer, ha hagut de reorientar la seua activitat econòmica cap al mercat exterior. El sector immobiliari està absolutament paralytzat a la demarcació d'Alacant. Ara es demana llicència per a edificar al voltant de mil habitatges anuals. En l'etapa de la bombolla s'arribaven a sol·licitar autoritzacions per iniciar-ne unes 40.000 cada any, moltes encara per vendre. Precisament per això, l'exportació no és, segons els empresaris de la zona, la solució per a treure aquesta indústria del forat. Necessiten moviment en la construcció interna –aposten, per exemple, per la rehabilitació d'habitatges o de zones urbanes deteriorades– per a poder tirar endavant i, sobretot, per a reguanyar ocupació. Ha patit una autèntica sagnia de treballadors i de cap manera ho recuperarà només amb l'exportació, apunten des del sector

El calcer va intentar obrir-se a nous mercats i això l'ha salvat. Ara comença una *relocalització*.

que, alhora, continua reclamant –encara que la qüestió genera un fort debat amb els grups ecologistes– noves llicències per a obrir pedreres que puguen facilitar un increment de les extraccions. No sembla, però, que, en les circumstàncies actuals, unes tals autoritzacions puguen materialitzar-se.

Joguines. Amb la seua activitat concentrada a les comarques de l'Alcoià i la Foia de Castalla, és un sector industrial que tenia una forta dependència del mercat interior. A hores d'ara, però, està reorientant les seues promocions cap a l'estranger: el darrer any, la meitat de la xifra de negoci de les firmes alacantines prové de l'exportació. La facturació, malgrat això, està estancada i molt afectada, per exemple, per l'increment de l'IVA decretat pel govern de Mariano Rajoy. També està molt limitada per les distribuïdores que, ara com ara, aposten per comandes molt conservadores, ajustades únicament a les possibilitats de negoci. La producció de joguines està molt afectada per la deslocalització, fins al punt que gran part de la producció s'ha traslladat a la Xina mentre que els centres de treball alacantins s'han reservat els dissenys i l'elaboració dels motllos de fabricació.

Tèxtil. El comerç exterior és el que manté l'activitat en les fàbriques d'un sector arrelat a les comarques de l'Alcoià, el Comtat i la Vall d'Albaida. Al

llarg de l'any 2012, les empreses valencianes registraren un increment de les vendes exteriors de prop del 8% i, fins i tot, superaren el seu rècord d'exportacions amb vora 800 milions d'euros. El mercat interior, com per a la resta de sectors industrials, continua sent, però, un problema força greu. A més de la pujada de l'IVA, als empresaris del tèxtil els preocupa, especialment, l'increment dels preus dels serveis energètics –fonamentalment el subministrament de gas natural– pel fet que són necessaris per a determinades fases del procés de producció.

Agroalimentària. La indústria agroalimentària alacantina té com a epicentres la producció de torró a Xixona, a la comarca de l'Alacantí, i els treballadors de l'agricultura. Totes dues presenten coincidències: indicadors negatius. Els torroners no paren de trobar entrebancs molt complicats: l'increment del cost de les matèries primeres. El preu de l'ametlla, per exemple, ha registrat un augment del 25%, la qual cosa ha provocat una pujada també del producte a la qual cal sumar, a més a més, l'efecte de l'IVA. Han patit els darrers anys caigudes de la producció d'entre el 5 i el 10%, agreujades per la crisi econòmica. Superada la batalla amb els països americans per les dues marques i la denominació d'origen –torró de Xixona i d'Alacant–, una de les alternatives que estan considerant els productors és reforçar la promoció

per intentar *desestacionalitzar* un dolç amb la venda concentrada pel Nadal. Intenten, per tant, que el consum de torró tinga també eixida al llarg de la resta de l'any. Els agricultors pateixen una situació semblant: increment de les despeses de producció com ara el carburant i, alhora, reducció dels ingressos. A banda, són víctimes també del col·lapse financer de la Generalitat Valenciana: encara els deuen les ajudes de l'any 2010. La reducció de les collites, però, els ha donat un petit avantatge: controlar els preus i, fins i tot, mantenir-los a conseqüència de la rebaixa de l'oferta.

Són aquests sectors industrials la clau d'un nou model productiu? Aquesta qüestió sí que ha obert un ampli debat. El experts econòmics apunten a la necessitat de reforçar, encara més, l'acció exterior i els dissenys propis, però també creuen que la Generalitat Valenciana hauria d'afrontar de forma decidida un pla de revitalització –molt complicat per a una administració que, ara mateix, només gestiona retallades imposades des de Madrid– que faça que les empreses d'aquests sectors puguen jugar un paper fonamental en la consolidació d'un nou model econòmic a Alacant sobre tres eixos: recuperació d'aquests sectors tradicionals –una reindustrialització–, consolidació de nous mercats turístics, i menys dependència d'un model urbanístic salvatge i esgotat. És complicat, però –apunten– no impossible.

PERE ROSTOLL

Llicenciat en periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i especialitzat en informació política. Des de fa quinze

anys segueix l'actualitat institucional i la vida interna de les principals forces polítiques al País Valencià des de les pàgines del diari *Información d'Alacant*. Col·labora en cursos de la Universitat d'Alacant sobre comunicació política, en activitats de la Xarxa Vives, participa en tertúlies d'actualitat i ofereix regularment conferències sobre la realitat de la política valenciana.